

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 27.3.2006
KOM(2006) 140 lõplik

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

**ENERGY STARi programmi rakendamise kohta Euroopa Ühenduses ajavahemikus
2001–2005**

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

ENERGY STARi programmi rakendamise kohta Euroopa Ühenduses ajavahemikus 2001–2005

1. SISSEJUHATUS

Kontoriseadmete, nt arvutite, printerite, koopiamasinade energiatarve moodustab suure osa Euroopa Liidu kolmanda sektori ja olmesektori energiatarbest. See osa suureneb info- ja kommunikatsioonitehnoloogia üldise ja iseäranis kontoriseadmete kiire leviku tõttu kõikides ühiskonnasektorites, samuti selliste seadmete jätkuvalt kasvava jõudluse tõttu pidevalt.

Kuna kontoriseadmetega kaubeldakse kogu maailmas, allkirjastati 2000. aasta detsembris „Ameerika Ühendriikide valitsuse ja Euroopa Ühenduse vaheline leping kontoriseadmete energiatõhususmäärgistuse programmide koordineerimise kohta”.¹ Eesmärk oli kooskõlastada energiatõhusate kontoriseadmete määrgistuse programmid kahel suuremal mainitud toodete turul maailmas. Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuurile (US EPA) kuuluvat ENERGY STARi programmi on rakendanud ka teised peamised kaubanduspartnerid kogu maailmas. Lepingu eesmärk on ergutada rahvusvahelist kontoriseadmetega kauplemist, lihtsustades kontoriseadmete turul osalejate jaoks ENERGY STARi programmis osalemise protseduuri. Leping kaotab kehtivuse 2006. aasta juunis.

Lepingu alusel viivad Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuur (US EPA) ja Euroopa Komisjon ühiselt ellu kontoriseadmete ENERGY STARi programmi. Programm rakendati ELis nõukogu 8. aprilli 2003. aasta otsusega 2003/269/EÜ, mis käsitleb Ameerika Ühendriikide valitsuse ja Euroopa Ühenduse vahelise kontoriseadmete energiatõhususe määrgistuse programmide kooskõlastamise lepingu sõlmimist ühenduse nimel,² ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta määrusega (EÜ) nr 2422/2001 ühenduse kontoriseadmete energiatõhususmäärgistuse programmi kohta.³

ENERGY STARi programmiga luuakse raamistik kontoriseadmete energiatõhususe edendamiseks ning kooskõlastatakse asjaomaste toodete määrgistussüsteemid USAs ja ELis. Programm pakub kontoriseadmete tootjatele võimalust registreerida vabatahtlikult need tooted, mis vastavad teatavatele programmi raamistikus kindlaksmääratud energiatõhususnõuetele, ja kasutada turustamise eesmärgil ENERGY STARi märki ja/või logo. Lisaks sellele on loodud ja rakendatud vahendid energiatõhusate kontoriseadmete edendamiseks, turu läbipaistvuse parendamiseks ning kasutajate energiatõhususalase teadlikkuse suurendamiseks. Lõppeesmärk on julgustada ning toetada tellijaid ja tarbijaid energiatõhusate seadmete soetamisel ja nende tõhusal kasutamisel.

Komisjonile kui juhtorganisatsioonile tehti ülesandeks rakendada programmi nõuandeorgani, s.o Euroopa Ühenduse Energy Star'i Komisjoni (ECESB; komisjoni 11. märtsi 2003. aasta otsus, millega asutatakse Euroopa Ühenduse Energy Star'i Komisjon⁴) toetusel. Koostöös

¹ ELT L 172, 26.06.2001, lk 3.

² ELT L 99, 17.4.2003, lk 47.

³ ELT L 332, 15.12.2001, lk 1.

⁴ ELT L 67, 12.3.2003, lk 22.

ECESBiga tegeles komisjon ENERGY STARi vääriliseks kvalifitseeruvate toodete tehnospetsifikaatide uuendamisega, registreeris ja edendas nõuetele vastavaid tooteid ning edastas üldsusele teavet kontoriseadmete tõhusa kasutamise kohta. Järgnevas aruandes on esitatud ülevaade kõnealuselt tegevusest:

- tehnospetsifikaatide uuendamise alaste jõupingutuste hetkeseis on esitatud punktis 2;
- ENERGY STARi programmi edendamistegevuse ülevaade on esitatud punktis 3;
- ECESBi arutelude tulemuste kokkuvõte ja ENERGY STARi programmi rakendamisel ELis aastatel 2001–2005 saadud kogemused on esitatud punktis 4;
- komisjoni järeldused pärast konsultatsioone ECESB ja Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuuriga lepingu võimaliku uuendamise kohta on esitatud punktis 5.

2. TEHNOSPETSIFIKAATIDE LÄBIVAATAMISE HETKESEIS

ENERGY STARi programmi eesmärk on optimeerida kontoriseadmete energiatarvet. Selle eesmärgi saavutamiseks peaksid ENERGY STARi nõuetele vastavate toodete tehnospetsifikaadid olema dünaamilised, et need jõuaksid järele nii kiirele tehnoloogilisele arengule kui ka turu ümberkujundamisele, mis käivitati ENERGY STARi programmiga.

Lepingus sisalduvates tehnospetsifikaatides olid kesksel kohal nõuded seoses puhkeolekuga, s.t vähendatud energiatarbega olekuga, millesse sisselülitatud seade lülitub pärast teatavat jõudeoleku perioodi. Kuigi need nõuded on endiselt vajalikud, käsitlevad need ainult osa kontoriseadmete energiatarbust. Energiatarve seadme sisselülitatud olekus (aktiivses tööolekus) on muutumas turule toodud võimsamate seadmete tõttu järjest olulisemaks. Lisaks võib näiteks Interneti või siderakenduste suurenenud kasutamine põhjustada seda, et seadmed jäävad sisselülitatud olekusse pikemaks ajaks. Nende aspektide tulemusena on suurenenud sisselülitatud oleku tähtsus üldises energiatarbes.

Et kohandada lepingus sisalduvaid vananenud tehnospetsifikaate hiljutise tehnoloogilise arengu ja muutuvate kasutusviisidega, aitas komisjon mõne liikmesriigi ja huvirühma toetusel aktiivselt kaasa arvutimonitoride, arvutite ja kujutusseadmete tehnospetsifikaatide läbivaatamisele. Selleks korraldati mitu ECESBi ja selle tehnilistest ekspertidest koosnevate alarühmade koosolekut. Juhtorganisatsioonid võtsid tulemused teatavaks ja kasutasid neid. Komisjon on seisukohal, et ühetaoliste ja rangete tehnospetsifikaatide väljatöötamisel on oluline Euroopa ekspertide panus.

Arvutimonitorid

Arvutimonitoride tehnospetsifikaatide läbivaatamine lõpetati 2004. aastal. Programmi Euroopa partnerid aitasid läbivaatamisele konstruktiivselt kaasa. Arvutimonitoride tehnospetsifikaadid sisaldavad vastupidiselt varem kehtinud tehnospetsifikaatidele sätteid sisselülitatud olekus energiatarbimise kohta ega võimalda seniste õiguste kaitset. Esimese astme nõuded kehtivad alates 1. jaanuarist 2005. Veelgi rangemaid teise astme nõudeid kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2006.

Arvutid

Praegu vaadatakse läbi arvutite tehnoetsifikaati. ECESBi tehnilise alarühma koosolekul 15. veebruaril ja 26. mail 2005 arutasid EÜ eksperdid ja huvirühmad arvutite tehnoetsifikaatide uuendamise viisi. EÜ eksperdid toetasid Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuuri algatust luua raamdokument, millega määratakse kindlaks läbivaadatud tehnoetsifikaatide reguleerimisala. Järgmine samm on määrata kindlaks energiatarbimise tasemed. Praegu kogutakse ja analüüsitakse andmeid eelkõige seoses erinevate olekute energiatarbimise tasemete kindlaksmääramisega. Tehnoetsifikaadi läbivaatamine tuleb lõpetada 2006. aasta teises kvartalis. Arvutite läbivaadatud tehnoetsifikaatide esimene aste peaks jõustuma alates 1. jaanuarist 2007.

Kujutusseadmed

Praegu vaadatakse läbi kujutusseadmete (koopiamasinate, printerite, kombainseadmete jt) tehnoetsifikaate. ECESBi tehniline alarühm tuli kokku 15. veebruaril ja 26. mail 2005. EÜ eksperdid aitasid Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuuril kehtestada tööoleku ja tüüpilise energiatarbe katsetamise korra, mida kasutatakse konkreetse seadme energiatarbe kindlaksmääramiseks. Katsetingimused on välja töötatud. Praegu kogutakse ja analüüsitakse andmeid energiatarbe kriteeriumide kindlaksmääramiseks uute katsetingimuste kohaldamise kaudu. Tehnoetsifikaadi läbivaatamine kavatakse lõpetada 2006. aasta teises kvartalis. Kujutusseadmete läbivaadatud tehnoetsifikaadid peaksid jõustuma alates 1. jaanuarist 2007.

3. TOODETE EDENDAMINE JA REGISTREERIMINE

Komisjon on loonud Interneti-portaali www.eu-energystar.org, kuhu pääseb ligi alates 2003. aasta sügisest. See lehekülj lihtsustab juurdepääsu asjaomaste turuosaliste jaoks kohandatud asjakohasele teabele ja sisaldab näiteks programmis osalemise suuniseid tootjatele, kasutajaliidest, mis võimaldab otsinguid EÜ turul kättesaadavate (vt allpool) ENERGY STARi registreeritud toodete andmebaasis, teavet ENERGY STARi programmi uute arenguetappide kohta, nõuandeid energiahalduse nõuetekohase konfiguratsiooni ja kasutuse kohta, teavet kasumliku energiasäästu katsete kohta, energiasäästu kalkulaatorit, tehnikaalast teavet energiahalduse eriomaduste ja toimimise kohta erinevates operatsioonisüsteemides jpm.

Portaal on ka üldsuse juurdepääsu peamine vahend, mis tagab programmi raames toimuva tegevuse läbipaistvuse, sisaldades teavet ECESBi tegevuse ja läbivaadatud tehnoetsifikaatide kohta ning korrapäraseid aastaplaani ajakohastusi.

Portaali hooldatakse ja arendatakse edasi. Mõned portaali osad on kättesaadavad üheteistkümnnes ühenduse keeles, iga päev klõpsatakse portaalil ligi 10 000 korda ja seda külastab 600 inimest päevas (2005. aasta teise kvartali andmed).

Et täita ENERGY STARi logoga toodete turuhõlvamise aruandluse nõudeid, edastas Euroopa Side- ja Infotehnoloogia Assotsiatsioon (EICTA) andmed viie ettevõtte kohta:

1. andmed: registreeritud mudelite protsent turul, sealhulgas USAs, olevate mudelite arvu suhtarvuna,

2. andmed: kõikide ELi turul registreeritud mudelite protsent ELi turul olevate mudelite arvu suhtarvuna,

3. andmed: ELi registreeritud mudelite protsent kõikide registreeritud mudelite arvu suhtarvuna,

4. andmed: ühiku vedu (kvalifitseerunud seadmete koguarv) / kvalifitseeruvate ühikute koguveo protsent:

Ettevõtte	1. andmed	2. andmed	3. andmed	4. andmed
1	98,20%	100%	96,30%	127288
2	100%	100%	100%	/100%
3	96%	96%	0	5488253/100%
4	99,50%	99,50%		881764/
5	60%	60%		/80%

(Seis: juuni 2005)

Olemasolevate andmete põhjal võib teha järelduse, et ENERGY STARi tehnospetsifikaatide nõuded on hetkel täidetud peaaegu kõikide mudelite puhul, mille kohta kõnealused ettevõtted on andmed esitanud. See asjaolu rõhutab tehnospetsifikaatide kiire uuendamise vajadust. Teisest küljest võib eeldada, et teatava perioodi möödudes täidab uuendatud rangeid tehnospetsifikaatide nõudeid suur osa turust. Selle peamiseks põhjuseks on asjaolu, et ENERGY STARi tehnospetsifikaadid on USAs riigihangete tingimuseks. Seetõttu võib tänu rangete tehnospetsifikaatide kindlaksmääramisele oodata märkimisväärset energiasäästu.

ENERGY STARi andmebaas

Komisjon on pidevalt registreerinud nõuetele vastavaid Euroopa turul (EMP) müüdavaid tooteid. See on osa komisjoni kui EÜ juhtorganisatsiooni vastutusest, mida EÜ nõustus laiendama EMPle pärast lepingu sõlmimist EFTA riikide ja Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuuriga. Kasutajatel on juurdepääs registreeritud toodete ja tootjate andmebaasile veebisaidi kaudu. Andmebaas sisaldab lisaks EÜ registreeritud toodetele ka Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuuri registreeritud tooteid, mida müüakse EÜ turul. Selleks edastatakse ja kontrollitakse andmeid Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuuri registreeritud mudelite kohta ning juhul, kui mudeleid müüakse EÜs, avaldatakse andmed EÜ veebisaidil. EÜ ENERGY STARi veebisaidi andmebaasi ning registreeritud ettevõtete ja toodete nimekirja ajakohastatakse pidevalt.

Hetkel on andmebaasis ligikaudu 10 000 mudelit. ECESB tunnustas andmebaasi kui turu läbipaistvuse edendamise väärtuslikku vahendit. Kuna andmed on üldkasutatavad, võivad liikmesriigid kasutada ENERGY STARi andmebaasi alusena vahendite jaoks, mis võimaldavad kindlaks teha eriti energiatõhusaid tooteid.

4. AJAVAHEMIKUS 2001–2005 SAADUD ÕPPETUNNID

Nagu ette nähtud, asutas komisjon Euroopa Ühenduse Energy Star'i Komisjoni, et regulaarselt konsulteerida liikmesriikide esindajatega ja huvirühmadega, näiteks kontoriseadmete tootjate ja liitudega, turu ümberkujundamise ekspertidega (liikmesriikide energiaagentuuridega), keskkonnaalaste valitsusväliste organisatsioonidega (nt WWF) ja tarbijaorganisatsioonidega (ANEC). Lisaks sellele aitas ECESB aktiivselt kaasa tehnospetsifikaatide läbivaatamisele (vt eespool). Komisjon korraldas eriotstarbelise seminari, milles osalesid kõik suurimad huvirühmad kogu maailmast ning kus arutati kontoriseadmeid käsitleva ENERGY STARi programmi üldisi aluseid (Frankfurt/Main, aprill 2004). Peamised järeldused on järgmised.

- On olemas huvirühmade toetus uue ENERGY STARi lepingu sõlmimiseks USAga, toetuses väljendatakse soovi rakendada programmi tõhusamalt ELis. Eelkõige tuleks lühendada tehnospetsifikaatide ajakohastamise korda. See on vajalik, et tulla toime kontoriseadmete äärmiselt innovatiivse olemuse ja kiirete tootearenduse tsüklitega.
- Seoses uute spetsifikaatide läbivaatamisega oleks vaja huvirühmadega konsulteerimisel paremat kooskõlastamist Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuuri ja Euroopa Ühenduse Energy Star'i Komisjoni vahel. Läbivaatamise juhtimisse on vaja lisada inimressursse.
- Programmi tõhusus ja usaldusvärsus sõltub suuresti ENERGY STARi nõuetele vastavate toodete tehnospetsifikaatide eesmärkide tasemest. Seetõttu on huvirühmad seisukohal, et põhimõtteliselt tuleks tehnospetsifikaadid sätestada selliselt, et kriteeriumide kindlaksmääramise ajal kvalifitseeruks märgi omistamiseks ainult ligikaudu 25% turul olevatest mudelitest.
- Komisjon otsis võimalusi väljatöötatud ja kooskõlastatud tehnospetsifikaatide läbivaatamise lihtsustamiseks/lühendamiseks. Oluliste põhjuste tõttu tuleb jätkata tehnospetsifikaatide tõlkimist ühenduse keeltesse ja avaldamist Euroopa Liidu Teatajas. Põhiline soovitatud lihtsustus, arvestades seda, et liikmesriikide delegatsioonidega on ECESBi kaudu juba konsulteeritud ning praktikas kiidab „133” erikomitee nende esindajate seisukohad Energy Star'i Komisjonis ainult heaks, seisneb selles, et nõukogu „133” erikomiteega ei tuleks tehnospetsifikaatide uuendamise osas konsulteerida. Teisalt soovitakse tühistada olemasolevates eeskirjades sätestatud mitmed aruandekohustused, mida peetakse ebaproportsionaalselt rasketeks võrreldes eeskirjade vabatahtliku korra eesmärgiga.
- Silmas pidades liikmesriikide veenmist tehnospetsifikaatide ranguses, sisaldaks võimalik uus leping sätet, millega kohustatakse mõlemat juhtorganisatsiooni (komisjoni ja Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuuri) kindlaks määrama tehnospetsifikaate nii, et kriteeriumide kehtestamise ajal vastaks kriteeriumidele ainult ligikaudu 25% turul olevatest toodetest. Sellise sätte lisamisega annaks nõukogu komisjonile selge volituse tehnospetsifikaatide läbivaatamiseks, mis õigustaks „133” erikomiteega konsulteerimise vajaduse tühistamist veelgi.
- Kavas on mitte kohustada liikmesriike edendama ENERGY STARi märgiga seadmeid. Selle põhjuseks on asjaolu, et ENERGY STARi märk on tootjate vahend märgiga seadmete edendamiseks. Seetõttu peaksid märgi edendamisega seotud tegevust teostama ja rahastama tootjad.

- ENERGY STARi avalik andmebaas võiks aidata tarbijatel ja ametiasutustel kindlaks määrata funktsionaalseks toimivuseks vajaliku energiatõhususe parimad tasemed eelkõige riigihangete eesmärgil.

5. JÄRELDUS: SOOVITUS LEPINGU UUENDAMISEKS

Praegu kehtiv leping kaotab kehtivuse 2006. aasta juunis. USAga lepingu sõlmimise vajadus on praegu isegi suurem kui 1990. aastate lõpus. Võttes arvesse ENERGY STARi programmi ELis rakendamise esimesel perioodil saadud kogemusi, on soovitatav jätkata EÜ osalemist ENERGY STARi programmis teisel viieaastasel perioodil järgmistel alustel.

- Tõhus energiakasutus on ühenduse säästva energiavarustuse üks peamisi sambaid. Komisjoni rohelises raamatus energiatõhususe kohta määrati kindlaks järgmised suuremad tõhusa energiakasutuse hüved: vähenenud energiatarbimisest kasu saava Euroopa tööstuse konkurentsivõime tagamine, keskkonnakaitse tänu energiakasutusest tingitud süsinikdioksiidi heitkoguste vähenemisele, energiavarustuse tagatus energiavajaduse vähenemise ja sellega energiainpordist sõltuvuse vähendamise kaudu.
- Kontoriseadmete energiatarve moodustab Euroopa Ühenduse elektritarbimises olulise osa. See võib tõusta näiteks seadmete suurenenud funktsionaalsuse ja jõudluse (nt arvuti töökiiruse) ning era- ja ärieesmärkidel kasutatavate seadmete suureneva arvu tõttu. Seetõttu tuleb veelgi optimeerida kontoriseadmete energiatõhusust.
- Euroopa Ühenduse ENERGY STARi programmiga luuakse raamistik liikmesriikide ja ühenduse kontoriseadmete energiatõhususe parandamiseks tehtud jõupingutuste kooskõlastamiseks. Kooskõlastatud lähenemine on vajalik tööstusele ja kaubandusele avalduva kahjuliku mõju minimeerimiseks, sest riiklikud kooskõlastamata nõuded tekitaksid kontoriseadmete tootjatele, müüjatele ning järelkult ka ostjatele ja kasutajatele lisakulusid.
- Kuna kontoriseadmetega kaubeldakse kogu maailmas, tuleks seadmete energiatõhususe optimeerimise meetmeid rakendada koos üle maailma tegutsevate partnerite ja otsustajatega. ENERGY STARi programmiga luuakse raamistik kontoriseadmete energiatõhususe parandamiseks ettenähtud meetmete kooskõlastamiseks USA, Jaapani, Korea ja muude tähtsamate turgudega.
- Tootjad on ENERGY STARi programmi laialdaselt tunnustanud. Lisaks sellele on see tähtis USA riigihangete puhul, kuna riigihangetes tuleb tunnustada tehnospetsifikaate ja seepärast suureneb programmi mõju oluliselt. Kui ametiasutused oleksid ühenduses kohustatud hankima seadmeid, mille energiatõhusus on vähemalt sama suur nagu ENERGY STARi programmi tehnospetsifikaatides sätestatud, ajendaks see turgu veelgi liikuma tõhusamate seadmete suunas. Ideaalis peaks selle mõju olema selline, et ENERGY STARi tehnospetsifikaatide nõuetele vastab pärast teatavat perioodi suur osa turul kättesaadavatest seadmetest. Seetõttu on võimalik saavutada olulist energiasäästu tingimusel, et tehnospetsifikaadid on kriteeriumide kindlaksmääramise ajal ranged (nt kui nad hõlmavad 25% mudelitest, nagu on soovitatud uue lepingu projektis).
- Komisjon on seisukohal, et EÜ ekspertide panus on oluline ja aitab kaasa ühetaoliste ja rangete tehnospetsifikaatide väljatöötamisele. Kuna suur osa turust pärast teatud perioodi

ENERGY STARi tehnospetsifikaatide nõuetele tõenäoliselt vastab, annab rangete nõuete kindlaksmääramine tõuke kontoriseadmete sektori energiatarbe olulisele paranemisele.

- Komisjoni talitused on seisukohal, et ENERGY STARi kontoriseadmete programm aitas kaasa kontoriseadmete energiatõhususe paranemisele, kuigi ei ole võimalik kindlaks teha, mil määral. Teisest küljest on veel olemas oluline potentsiaal kontoriseadmete energiatõhususe parandamiseks kulusid säästval viisil.
- Suur innovatsioonikiirus ja kiired tootearendustsüklid nõuavad väga paindlikke vahendeid, näiteks vabatahtlikke märgistussüsteeme, mida saab turuarengutega kiiremini kohandada, et parandada kontoriseadmete energiatõhusust. ENERGY STARi programmi peetakse võrreldes kohustusliku energiamärgistusega vastavalt direktiivi 92/75/EÜ raamistikule ühenduse kohaseimaks poliitiliseks vahendiks võimaliku energiasäästu saavutamisel. Lisaks on see täienduseks direktiivile 2005/32/EÜ ökodisaini nõuete sätestamise kohta.
- ENERGY STARi programmi, eelkõige selle andmebaasi, mida haldab komisjon ja Ameerika Ühendriikide keskkonnaagentuur, võib kasutada riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste tegevuse alusena eelkõige energiatõhusate kontoriseadmete edendamiseks. Programm suurendab turu läbipaistvust kontoriseadmete sektoris, eriti kontoriseadmete energiatõhususe suhtes. See on eelduseks tegevusele, mille eesmärk on motiveerida nii tarbijaid kui ka teenindussektorit ja riigihankeasutusi lähtuma ostuotsuse tegemisel energiatõhususest ja seadme omandamise kogumaksumusest, sealhulgas elektritarbimise kuludest.

ECESBi koosolekul 2. detsembril 2005. aastal toetasid osalised käesolevat hindamist ning kiitsid heaks põhimõtte sõlmida USAga uus esimesel perioodil saadud kogemuste kohaselt parandatud leping.